

Parti- program

Antaget av
Vänsterpartiet Kommunisternas
28:e kongress 23—27 maj 1987

PARTIPROGRAM

för Vänsterpartiet kommunisterna
antaget på 28:e partikongressen
23—27 maj 1987

Förord

Mänskligheten står i dag inför tre livsavgörande uppgifter: att få ett stopp på den militära upprustningen och avskaffa kärnvapnen; att stoppa miljöförstörelsen; att få till stånd en ny och rättvis ekonomisk världsordning. Vår framtid beror av om dessa uppgifter löses. Alla hinder härför måste övervinnas. Detta kräver kamp mot kapitalism och imperialism, mot utplundring, förtryck och rovdrift.

Vårt avgörande bidrag är att utveckla kampen för socialism i Sverige. Huvuduppgiften är i dag att bygga en motmakt mot storkapitalets makt och hegemoni. Folkflertalets inflytande över samhällsutvecklingen måste förstärkas.

Den avgörande kraften för förändring av samhället är folkets rörelse och kamp. Bara genom egen handling kan folket vinna möjligheten till självstyre, rätten att bestämma sina livsvillkor och sin framtid.

I former som motsvarar samhällets och produktivkrafternas nuvarande och kommande utveckling och som bidrar till människans frigörelse och frihet, måste ett samhälle skapas, som grundas på folkets ägande till avgörande produktionsmedel, ett samhälle präglad av solidaritet, jämlikhet, demokrati.

Ett nytt — ett socialistiskt — samhälle formas i folkets kamp för rättigheter, självbestämmande, människovärde. I denna strid är ingen framgång betydelselös.

Det nya samhället kommer närmare varje gång folkflertalet stärker sin ställning; då arbetande erövrar makt och bestämmande över arbetsvillkor, arbetsmiljö, investeringar; då kvinnor tränger tillbaka manssamhället; då kulturarbetare erövrar makt över scener, estrader, utställningslokaler, bokförlag; då miljöförstörelse och rovdrift angrips och stoppas; då forskare erövrar oberoende av kapital, militarism, hierarki; då studerande erövrar rätt till fri, kritisk, bildande

undervisning; då boende erövrar rätt att själva utforma sin bostadsmiljö; då ungdomar erövrar rätten till arbete, bostad, en grund för tro på framtiden.

Svenska folket måste försvara nationens oberoende och självständighet, rätten att bestämma över egna angelägenheter i kamp mot de transnationella koncernerna. Demokratiska rättigheter måste värnas och vidgas, de folkvalda församlingarna bestämma samhällsutvecklingen.

Vänsterpartiet kommunisterna ser som sin uppgift att vara en drivkraft för en socialistisk samhällsomvandling. I detta program vill vi visa betingelserna för och ange riktningen för den kamp som leder mot målet, ett klasslöst samhälle, kommunismen, grunden för människans frigörelse.

1. Arbetet

Mänsklighetens historia handlar om hur folken utvecklat sina redskap, sin kunskap, sin kultur. Den handlar om hur människorna lärt sig använda naturens tillgångar och krafter; hur de lärt sig leva med naturen, omformat den men också tillfogat den sår.

Mänsklighetens historia är arbetets historia. Människorna utvecklade sig genom sitt arbete, genom sin gemensamma kamp för tillvaron. De formade samhällen. Arbetet delades upp. Privategendom och handel uppstod. Ett fåtal erövrade makten över andra, deras arbete och dess frukter. Samhällena blev klassamhällen.

Mänsklighetens historia har därför också blivit historien om utnyttjande, utsugning och förtryck. Den har handlat om fåtalets övermakt och flertalets underkastelse. Den har handlat om de förtrycktas motstånd och kamp för social frigörelse.

Sociala omvälvningar störtade gamla härskarklasser och förde nya till makten. Varje sådan omvälvning medförde språng i utvecklingen av människornas arbete och kunskap.

2. Arbetarklassen

Med kapitalismens utveckling uppstod de lönarbetandes klass — arbetarklassen. För första gången framträder i historien en klass, som när den revolterar mot sin egen under-

ordning också kan göra slut på samhällenas uppdelning i klasser.

Ur de lönarbetandes arbete och livserfarenhet föds insikten om behovet och värdet av samarbete, gemenskap jämlikhet och solidaritet. I kampen mot kapitalets ägare växer dessa insikter över i politisk medvetenhet.

De lönarbetandes kamp och rörelse kan dra till sig även andra skikts samhällskritiska och progressiva strävanden. Så förmår de breda folklagren förenas kring sina i grunden gemensamma intressen. Så skapas basen för en socialistisk samhällsomvandling och klassamhällets upphävande.

3. Förtryck och frigörelse

I klassamhället präglar utnyttjandet och underordningen också andra förhållanden mellan människor än de rent klassmässiga. Rötterna till detta finns både i klassförtrycket och i andra historiska förhållanden. Klassamhället vidmakthåller eller skärper det förtryck som riktar sig mot kvinnor. Det skapar förtryck mot minoritetsgrupper som till exempel invandrare, homosexuella och andra nationers folk.

Skilda former av förtryck stärker varandra ömsesidigt. Befrielsen från klassamhället måste därför förenas med frigörelse från varje form av underordning, utnyttjande och maktlöshet.

Bara ett klasslöst samhälle med jämlika människor kan bli ett verkligt frihetens samhälle.

4. Kvinnokampen

I alla hittillsvarande samhällen utför kvinnor och män olika sysslor. Genomgående har kvinnorna underordnats, deras arbete och liv värderats lägre än männens. Arbetsdelningen mellan kvinnor och män har sett olika ut i olika samhällen. Men den har som regel medfört kvinnornas underordning och beroende.

En könsbestämd maktstruktur har skapats. Den har inneburit mäns kontroll av kvinnors liv, arbete, utbildning, egendom, sexualitet. Könsuppdelningen genomsyrar alla livets områden. Den är den särskilda kvinnokampens grund.

Sammanvävningen av klassförtryck och kvinnoförtryck

gör de sociala motsättningarna sammansatta. Kvinnoförtrycket finns inom varje klass. Men detta upphäver inte den grundläggande sammanhållningen inom klasserna.

De arbetande kvinnornas kamp för frigörelse är förbunden med frigörelsen för hela deras klass. Deras kamp är inte underordnad klasskampen. De klass- och könsbestämda maktstrukturerna är sammanvävda och förstärker varandra. Utan kvinnokamp blir frigörelsen från klassamhället ofullgånge. Endast när kvinnor och män i alla undertryckta klasser kämpar gemensamt och solidariskt kan de förändra samhällsförhållandena i grunden.

5. Klasskampen

Klassamhällena uppstår när en klass kontrollerar och äger arbetsredskap, naturtillgångar, frukterna av andras arbete. Den härskande klassens herravälde grundar sig på dess ekonomiska makt. Det hävdas genom hela samhällsorganisationens uppbyggnad och ytterst genom tvång eller vapen. Herraväldet är inte bara ekonomiskt. Det upprätthålls av staten, speglas i lagarna och i den ideologi som präglar samhällets sociala och kulturella medvetande.

Den härskande klassens ledarställning framstår som given av naturen. Den får under långa tider de undertryckta klassernas samtycke. Men klassförtrycket och motsättningarna alstrar konflikt, kamp och ifrågasättande. I kampen för bättre levnadsvillkor möter de förtryckta klasserna den härskande klassen och dess makt som sina motståndare.

Ur kampen föds motståndets och frigörelsens idéer och medvetande. I det kapitalistiska samhället skapar arbetarklassens kamp grunden för socialismens idé. Denna vinner de breda folklagren i organiserad kamp mot borgarklassens herravälde. Denna kamp kräver politisk organisering.

6. Vänsterpartiet kommunisterna

Vänsterpartiet kommunisterna är ett parti för människornas frigörelse. Partiet arbetar för ett socialistiskt samhälle, där demokratin omfattar alla delar av samhällslivet. Tvånget att arbeta för andras vinst avskaffas. Arbetet är en rättighet. Dess syfte och mening är att tillfredsställa människornas behov och skapa grunden för allas fria utveckling. Människorna styr själva utan att ha några herrar över sig.

För att förverkliga detta samhälle måste de lönarbetande, det stora folkflertalet, bryta ner det ägande och den makt som i dag ger ett fåtal personer och finansgrupper deras dominerande ställning. De makt- och samhällsförhållanden som baseras på utsugning och rovdrift av människor och natur måste avskaffas. Underordning och beroende måste upphävas.

Att omvandla samhället och skapa en ny och högre civilisation, som bygger på solidaritet, medmänskligt ansvar och aktsamhet om vår natur, kräver en demokratisk kamp som väcker och engagerar folkets flertal. Det kräver internationell solidaritet med frigörelsesträvandena i världen.

Vänsterpartiet kommunisterna vill vara en drivkraft i denna samhällsomvälvning.

7. Arbetarrörelsens vänster

VPK har växt fram i arbetarklassens kamp. Det bär vidare arbetarrörelsens ursprungliga socialistiska idéer och värderingar.

Partiet bekämpar alla strävanden att binda arbetarklass och arbetarrörelse vid det borgerliga samhällets maktförhållanden eller ideal. För att i grunden kunna omvandla samhället måste rörelsen utveckla ett självständigt socialistiskt medvetande. Det är partiets huvuduppgift att stimulera utvecklingen och spridningen av detta politiska medvetande, att förena de arbetandes kamp och rörelse med socialismen.

8. För demokrati

VPK verkar för folkmakt. Det bekämpar varje inskränkning i och slåss för varje utvidgning av folkets demokratiska fri- och rättigheter; nationell självbestämmanderätt, åsikts-, yttrande- och tryckfrihet; mötes- och demonstrationsfrihet; allmän, hemlig och lika rösträtt; organisationsfrihet och strejkrätt; konstnärlig och vetenskaplig självständighet och frihet; frihet i åskådning, tro och religion; parlamentarism, republik.

De demokratiska fri- och rättigheterna är resultatet av folkets kamp mot den härskande borgerliga överklassen och dess statsmakt. Rättigheter har aldrig skänkts och kommer

icke att skänkas av överklass och överhet. De måste ständigt försvaras och vidgas i kamp mot dessa krafter.

Demokrati betyder folkvälde. Svenska folket har erövrat demokratiska fri- och rättigheter. Demokratien begränsas och inskränks av kapitalets herravälde. Storfinansens och borgarklassens makt över produktionen är makt över samhällets utveckling. Deras ägande och makt över viktiga massmedia, förlag och reklam ger dem makt över information, åsikter och ideologi. Demokratiska fri- och rättigheter kan inte användas i samma grad av människor i skilda klasser och olika social ställning.

Demokrati råder först när de demokratiska fri- och rättigheterna utsträcks till alla delar av samhällslivet. För att folket skall ha makten över hela samhällslivet krävs att kapitalism och klassamhälle bryts ner och lämnar plats för en socialistisk samhällsordning. Demokrati kan ej fullt ut förverkligas utan socialism. Socialism kan ej fullt ut förverkligas utan demokrati och fullvärdiga demokratiska fri- och rättigheter.

9. Marxismen

VPK är ett marxistiskt parti. Det bygger på den revolutionära teori som grundlades och formades av Karl Marx och Friedrich Engels.

De kritiserade och vidareutvecklade de tre viktigaste idéströmningarna under 1800-talet i de då mest utvecklade länderna: den klassiska tyska filosofin, den klassiska engelska politiska ekonomin och den franska socialismen med dess förbindelse och ursprung i upplysningstiden, den franska revolutionen och de franska revolutionära lärorna över huvud taget.

Marxismen ger en helhetssyn som förklarar samhällets historia och utveckling, dess maktförhållanden och motsättningar. Den visar betingelserna för och ger vägledning i arbetarklassens frigörelsekamp. Den visar varigenom frihetens samhälle kan nås.

Marxismen ger människorna en världsåskådning för kampen mot vidskepelse, fördomar och varje rättfärdigande av utsugning och förtryck.

Marxismen är ett rikt flöde av idéer, vilka ofta brutits

mot varandra i diskussion och polemik. Ett viktigt bidrag är Lenins utveckling av den revolutionära teorin och hans kritik av revisionisternas vantolkning av Marx.

Marxismen är också klasskampens vetenskap, en teori om klassamhällets grundvalar och motsättningar, en metod att förstå klasskampens sammanhang. Den har utvecklats i kamp mot borgerliga teorier, klassarbetstänkande och utopiska drömmier. Den har hämmats av institutionalisering och dogmatisk förstelning. Den har stärkts och fördjupats genom erfarenheterna av en världsomspännande kamp för socialism och frigörelse. Dess verklighetsuppfattning och vision har inspirerat vetenskapsmän och kulturskapare världen över.

Marxismen är en levande och skapande teori. Dess väsen är konkret analys av konkreta förhållanden. Frigörelsen kan bara grundas på en sann uppfattning om verkligheten.

10. Tradition och förnyelse

VPK är socialismens parti i Sverige. Den svenska arbetarrörelsens pionjärer kämpade för en socialistisk samhälls- och omvandling. För alla dem som införde och spred socialismens idéer i vårt land, förgrundsgestalter som August Palm, Axel Danielsson, den unge Hjalmar Branting, Kata Dalström och många andra var detta det självklara målet. Men under årtiondena kring sekelskiftet slog det socialdemokratiska partiet alltmer in på klassarbetets väg. Det började i sina kompromisser med borgerligheten överge socialismen. Den radikalism, antimilitarism och klassmedvetenhet som utvecklades mot bakgrund av 1910-talets världskrig och skärpta klasskamp i Sverige rymdes inte längre inom socialdemokratien.

På våren 1917 bildade vänstern inom arbetarrörelsen ett nytt parti, Sveriges socialdemokratiska vänsterparti, som skulle föra vidare arvet från den svenska socialismens pionjärer.

Den ryska oktoberrevolutionen 1917 skakade världen. För första gången lyckades ett folkligt uppror av arbetare och fattiga bönder. Genom oktoberrevolutionen omsattes marxismens teori i praktisk handling. Detta påverkade klasskampen världen över. Det föreföll också som om den

revolutionära processen i världen skulle fortsätta.

1919 bildades den kommunistiska internationalen, Komintern. Det socialdemokratiska vänsterpartiet anslöt sig, antog namnet Sveriges kommunistiska parti och verkade som sektion av Komintern till dess upplösning 1943.

Den kommunistiska traditionen är mångsidig och inte fri från motsägelser, vilka också präglat vårt parti. Den har visat en väg till folkliga revolutioner och en väg ur underutveckling och elände. Den har gått i bräschen i kampen mot fascism, rasism och imperialism. Överallt i striden mot kapitalistisk utsugning har kommunisterna gått i främsta ledet. Den kommunistiska traditionen är en kampens tradition.

Kommunisternas solidaritet med de stora revolutionerna var självklar men blev också missbrukad för nationella sår- intressen. Uppslutningen kring den kommunistiska internationalen och Stalintidens Sovjetunionen ledde också till grova felbedömningar av utvecklingen och till försvar av oförsvarbara handlingar.

Under 20-talet kunde det nya partiet skapa sig en ställning i svensk arbetarrörelse, trots inre motsättningar och splittringar. Det utvecklade sig som socialismens, klasskampens och den internationella solidaritetens parti. Striderna mot 30-talskrisens arbetslöshet och lönesänkningar, mot krigstidens förföljelser och antidemokratiska politik, mot 40-talets lönestopp, mot facklig centralisering och klassarbete var centrala i partiets historia. Så var också det breda solidaritetsarbetet för den spanska demokratin, kampen mot fascismen och mot kärnvapenupprustningen.

Under tiderna av illusioner om klassarbetets välsignelser bevarade och utvecklade partiet en socialistisk och internationalistisk politik och tradition i Sverige, men trängdes tillbaka av det kalla krigets propaganda och egna fel och misstag.

Med partiets 20:e kongress 1964 inleddes en förnyelse av partiet. Den internationella socialismens och partiets egen erfarenhet hade visat på nödvändigheten av att öppet och kritiskt granska också de socialistiska staternas utveckling och politik. Denna insikt kom till uttryck i den 20:e kongressens beslut. Den möjliggjorde en mer effektiv kritik av

missförhållanden inom svensk kapitalism. 1964 års partikongress markerade också starkare nödvändigheten av en självständig hållning gentemot socialdemokratien.

1967 ändrade partiet namn till Vänsterpartiet kommunisterna. Detta markerade att partiet vill samla och uttrycka hela den socialistiska och kommunistiska vänstertraditionen.

Partiet har av sin historia lärt att det bara kan fylla sin roll som drivkraft för en socialistisk samhällsomvandling om det är förankrat i de breda folklagren, om det rätt förmår blottlägga kapitalismens förtryck och förstå kampens betingelser, om det självständigt förmår utveckla sin teori och politik, om det öppet och kritiskt förmår granska sina egna och den internationella socialismens erfarenheter.

KAPITALISMEN

11. Kapitalismens grundval

Kapitalismen bygger på att flertalet skilts från ägande av egna medel för produktion. De måste sälja sin arbetskraft till produktionsmedlens ägare, kapitalisterna. Dessa tillägnar sig det mervärde arbetarna skapar. De lever av dessa vinster och använder dessa till att utöka sitt kapital. Den ständiga jakten efter största möjliga vinst är den kapitalistiska ekonomins drivkraft.

Kapitalismen omskapade samhälls- och livsformerna och öppnade väg för en utveckling av samhällets produktivkrafter utan tidigare motstycke i historien.

Men detta innebar samtidigt en exempellös utplundring av länder och folk, genom en allt starkare koncentration av ekonomisk, politisk och militär makt, genom djupare klyftor mellan rika och fattiga.

Kapitalismen bygger på djupa och oförsonliga inre motsättningar. Den koncentrerar produktionen till allt större företag. Följderna av företagets beslut och utveckling får en alltmer samhällelig och även internationell räckvidd. Besluten fattas inte med hänsyn till samhällenas väl utan med hänsyn till allt mäktigare kapitalisters vinstintressen. Härur kommer den oförsonliga motsättningen mellan kapital och arbete. Härur kommer konflikten mellan kapitalismens

rovdrift och behovet av hushållning med jordens tillgångar.

Varje kapitalist försöker öka sitt kapital för att få större profiter. Detta är ett tvång för att överleva i kapitalens inbördes kamp. Kapitalismen är planlös. Dess motsättningar leder till återkommande kriser, under vilka stora mängder kapital förstörs, och människor stöts ut i arbetslöshet.

12. Imperialismen

I början av 1900-talet var världen uppdelad mellan de stora industrinationerna. Genom koncentration och centralisation hade kapitalet växt ut och spridits över nationsgränserna. Kapitalet hade börjat exporteras. Militära erövringar säkrade råvarukällor och marknader. Kapitalisterna skapade maktpositioner också genom utlåning, uppköp av företag och egendomar. Finans- och bankkapitalet erövrade en avgörande roll. Införandet av aktiebolagsformen med dess handel och spekulation i aktier och värdepapper hade påskyndat kapitalets koncentration.

Kapitalismens monopolistiska och imperialistiska stadium inträdde. Hela världen drogs in i de imperialistiska staternas intressesfärer.

Nya imperialistiska stater och förändrade styrkeförhållanden ledde till en förbittrad kamp för nyuppdelning av resurser och marknader. Detta drev fram de stora världskriegen. Efter det andra världskriget hade USA erövrat en helt dominerande ställning i det kapitalistiska världssystemet.

Under imperialismen kom staten att spela en allt större roll i kapitalismens ekonomiska system. Kriserna, kapitalets koncentration och monopolens internationella expansion, allt bidrog till detta. Statens och monopolens intressen vävdes samman.

13. Kapitalets transnationalisering

De stora kapitalens verksamhet har blivit alltmer transnationell. Såväl produktion, finansiella transaktioner som handel har fått en alltmer internationell karaktär. De stora imperialistiska koncernerna har stärkt sin ledande ställning.

De ställer sig över de nationella statsmakternas kontroll. De vill ha bort nationella regleringar och hinder för sin rörelsefrihet. Samtidigt vill de i ökad utsträckning använda

statsorganen för sina syften. Detta är en ny fas i imperialismens utveckling.

I dag finns tre stora imperialistiska kraftcentra, med sina kärnor i USA, Japan och Västtyskland. De är förenade i kampen mot socialismen och mot u-ländernas frigörelse. Men de är rivaler i kamp om profiter, marknader för varu- och kapitalexport, råvaror, energitillgångar, billig arbetskraft.

Alltjämt är USA-imperialismen den politiskt, ekonomiskt och militärt mäktigaste. Den svarar för den militära övermakt, de aggressioner och den terror på det internationella fältet, med vars hjälp imperialismen söker upprätthålla sina ställningar mot folkens frigörelsesträvanden. Imperialismen undergräver den nationella självständigheten inte bara i beroende u-länder utan också i ökad utsträckning i utvecklade kapitalistiska länder. Det transnationella kapitalet hotar överallt folkens demokratiska och nationella rättigheter.

Det gamla kolonialsystemet har brutits sönder. Många länder i tredje världen har tillkämpat sig självständighet. I en rad av dessa bygger man nu en självständig ekonomi och bekämpar framgångsrikt fattigdom och analfabetism. De flesta är dock fortfarande offer för imperialistisk utplundring. Denna fortsätter genom de transnationella bolagens kontroll över råvarutillgångar, industrier, handel och kreditväsen. Detta nykoloniala förtryck är huvudorsaken till den skuldbörda som varje år åderläter många u-länder på väldiga kapitalflöden. Det är huvudorsaken till ett sönderfall av många u-länders ekonomier. Miljoner och åter miljoner fattiga berövas sina elementära mänskliga rättigheter. Många dör av svält eller undernäring. Klyftorna mellan länders och regioners klasser och folk fördjupas.

14. Växande klassklyftor

Kapitalismens ekonomiska tillväxt har betydligt försvagats. Dess marknader har minskat samtidigt som produktiviteten starkt ökat. En växande produktion kan upprätthållas med ett minskande antal arbetande. Produktion som kräver mycket arbetskraft flyttas ut till vissa sk nyindustrialiserade länder i tredje världen. Följden har blivit kronisk arbetslöshet och undersysselsättning även i flertalet utvecklade ka-

pitalistiska länder. I dess spår har följt att de lönarbetandes andel av produktionsresultatet minskat genom sänkta real-löner och ofta försämrade arbetsmiljö.

Storkapitalister och spekulanter har lagt beslag på ökade andelar av produktionen i alla tongivande kapitalistiska länder. Klassklyftorna har fördjupats.

15. Den vetenskapligt-tekniska revolutionen

Den genomgripande vetenskapligt-tekniska omvälvningen har redan medfört stora förändringar i produktions-, arbets- och kulturliv, samt i den internationella arbetsdelningen. Den har i hög grad fått sin prägel av den militära upprustningen.

Den datoriserade informationsteknologin med alla dess tillämpningsområden, från produktion och distribution till kommunikation är här central. Mikroelektroniken har redan inneburit en stor omvälvning. Enorma utvecklingsmöjligheter ligger i den optiska tekniken och i bioteknologin. Samhällsutvecklingen ställs inför avgörande vägval.

Nya möjligheter öppnas att producera mer med mindre arbete. Kapitalismen söker utnyttja denna produktivitetsökning till att öka profiterna och att vidga klyftorna mellan yrken och klasser och i världen. En annan tendens är ökad arbetslöshet.

Annorlunda styrd skulle den nya tekniken kunna underlätta kampen för en kortare arbetstid och bättre arbetsvillkor åt alla.

Till skillnad från den tidigare industriella massproduktionens teknik ger den nya tekniken alternativa möjligheter. Den underlättar central kontroll och styrning av de arbetande, även om de befinner sig på helt olika arbetsplatser. Dessa möjligheter utnyttjar kapitalet för ökad kontroll över de arbetande, för att söndra och härska. Många arbetande blir än mer maskineriets bihang.

Annorlunda styrd ger den nya tekniken möjligheter till ett nedbrytande av hierarkiska beslutsordningar, till självstyre, till överblick över det egna arbetets samband med helheten.

Utvecklingen av kommunikationsteknologin innebär nu en våldsam förstärkning av ensidig, transnationell och kommersiell masskommunikation via satelliter och kabel-TV.

Denna utveckling kan påverka hela vårt sociala och kulturella mönster.

Annorlunda styrd ger den nya tekniken här möjligheter till en ökad åtkomlighet av information och kultur, av kommunikation och kunskapsutbyte.

Den nya bioteknologin — vetenskapen om gener och celler — kan utnyttjas till för både människor och miljö katastrofala experiment, till att frambringa nya förintelsevapen eller till rasistiska försök att manipulera våra arvsanlag.

Annorlunda styrd kan den drastiskt öka livsmedelsproduktionen, ge oss nya mediciner och vacciner och ge stora bidrag till förebyggande och omhändertagande av miljöföreningar.

Kapitalismen vill utnyttja den nya tekniken för att öka sin makt och sina privilegier. Vi vill att den nya teknikens möjligheter skall komma alla till godo.

16. Den ekologiska krisen

Industrisamhället har i ständigt stigande grad ökat människans utnyttjande av naturens såväl förnybara som icke förnybara resurser. De naturliga biologiska processerna är kretslopp där resurserna behålls och förnyas. Industrins processer är inte, men borde vara, liknande kretslopp. Enorma utsläpp till luft och vatten hotar hela vår livsmiljö. Utsläppen stannar inte vid landets gränser utan sprider sig globalt och blir internationella problem. Effekterna blir bl a att skogar dör, jordens metaller löses ut och förgiftar växter, djur och människor. Det skyddande ozonskiktet runt jorden tunnas ut och ultraviolett strålning hotar vårt biologiska liv.

Kärnkraft och kärnvapen utgör miljöhot av särskild tyngd. Erfarenheten visar att svåra reaktorolyckor kan inträffa med mycket allvarliga följder långt utanför olyckslandets gränser. Kärnkraftssäkerheten är ett internationellt problem. Såväl säkerhetsfrågorna som problemet med en säker slutförvaring av kärnkraftens högaktiva avfall är olösta. Kärnvapen är ett hot mot allt liv.

Kapitalismen har skapat industrisamhället. Kapitalismen kan inte hållas samman utan tillväxt. Dess exploatering av natur och råvaror ökar ständigt. Den fysiska och kemiska

påverkan på den biologiska omgivningen blir därmed allt intensivare. Industrisamhället har utvecklat en ohämmad rovdrift med naturresurser. De globala miljöhoten är en följd av en sådan kommersiellt framdriven rovdrift. Konsumtionsmönster har utvecklats inte bara till ett pris av orättfärdig fördelning mellan jordens folk utan också till ett pris av att naturresurserna förstörs.

Mest utsatta för miljöhoten är de arbetande. Arbetarklassen har de sämsta arbetsmiljöerna. I sitt dagliga arbete utsätts den för det mesta bullret, dammet, avgaserna och måste hantera kemikalier och farligt gods.

I tredje världen genomför de transnationella bolagen en cynisk politik, med försäljning, användning eller produktion av livsfarliga ämnen. Läkemedel och andra kemiska produkter som är förbjudna i utvecklade kapitalistiska länder erbjuds till försäljning i många u-länder. Miljontals fattiga drabbas av akuta förgiftningar till följd av detta.

Även de socialistiska länderna har underlåtit att ta hänsyn till industriutvecklingens ekologiska följder. Några alternativ har inte utvecklats. Också där finns rovdrift med naturresurser. De har nu ställts inför samma miljöproblem som de kapitalistiska länderna.

Ett socialistiskt system med planerad ekonomi är en nödvändig, men inte tillräcklig förutsättning för att nå en samklang mellan människors behov och nyttjandet av naturen. Det krävs också en ny medvetenhet och ett nytt synsätt — ett miljömedvetet tänkande måste föras in i ekonomi och samhällsplanering. Underlåtenhet att ta hänsyn till kunskapen om de ekologiska sammanhangen är ödesdiger för alla länder, oavsett samhällssystem.

17. Militarism och upprustning

Kapitalismen har under hela sin historia befordrat militarism och upprustningspolitik. Imperialismen har kraftigt förstärkt detta. Inom de ledande industriländerna finns nu stora militär-industriella komplex. De ger på en gång politiska drivkrafter och ekonomiska motiv för rustningspolitiken. De transnationella imperiernas strävanden kräver politiska och militära maktmedel.

Den militära upprustningen styr bärande delar av den tek-

nologiska och naturvetenskapliga forskningen. Den snedvrider och hämmar den ekonomiska och sociala utvecklingen. Den påverkar och styr därmed också den civila teknologins utveckling.

Under socialismen finns inte en privatägd vapenindustri som profiterar på rustningarna. Men kapprustningen tvingar också de socialistiska staterna till höga militära utgifter. De utgör också där en grogrund för militarism och stormaktsdominans.

Den av imperialism pådrivna kapprustningen har fått en alltmer ödesdiger karaktär sedan USA 1945 sprängde de första atombomberna över Hiroshima och Nagasaki. Kärnvapenarsenalerna har byggts ut i rasande takt. Alltmer djävulska vapen utvecklas. Kärnvapenupprustningen hotar hela mänsklighetens existens.

18. Kapitalet angriper demokratin

Kapitalkoncentration och framväxten av transnationella företag lägger makten över samhällsutvecklingen än längre från folket. Statens politik anpassas alltmer till de mäktiga kapitalgrupperna.

Angreppen på offentliga verksamheter är i sin förlängning också angrepp på de demokratiska fri- och rättigheterna. Storkapitalet vill ersätta demokratiska beslut och sociala trygghetssystem med styrning genom privata vinstintressen.

Kapitalismens ledande skikt vill vidga klassklyftorna. Fattigdom och maktlöshet breder ut sig bland växande skikt även i högt utvecklade kapitalistiska länder. Elitism och förakt för svaghet propageras. De parlamentariska institutionernas makt kringskärs.

19. Kapitalismen är orättfärdig och omänsklig

Kapitalismen är ett grymt och absurt samhällssystem. Medan produktionsförmågan ökar och väldiga rikedomar hopas hos ett litet fåtal, råder fattigdom och svält i stora delar av världen.

Kapitalismen förutsätter flertalets underordning: den skapar utslagning. Detta är en ineffektiv form av hushåll-

ning. Stora resurser förslösas. De breda skiktens begåvning och skapande förmåga hålls nere eller förspills.

Kapitalismen splittrar det mänskliga livet. Underordningen, uppstyckningen och kontrollen av det mänskliga arbetet hindrar människor från att se helheten i arbete och samhällsliv. Kapitalismens kommersiella syn på människan värderar henne främst efter yttre egenskaper, ekonomisk eller social ställning.

Kapitalismen förkväver kulturen. Den främjar de kulturformer som kan utnyttjas kommersiellt eller som skänker glans åt överklassens livsstil och manér. Den har utvecklat en industriellt producerad kultur för en massmarknad. Den domineras av stora transnationella massmediaföretag, som drivs för profit.

Kapitalismen berövar människor framtidstro. Den krymper många människors självtillit. Den bryter sociala relationer, skapar stress och vanmakt. Kapitalismen präglas alltmer av våldstendenser, andligt och moraliskt sönderfall.

Förtingligandet av människan framträder på många områden, även i det nära personliga livet. Kommersialiseringen av kärlek och sexualitet understödjer fördomar, kvinnoförtryck och manlig maktutövning. Den kan också skapa vanmakt i mäns sexual- och kärleksliv.

Fördomsfulla attityder mot och förtryck av homosexuella försvarar för dem att utveckla positiva relationer.

20. Klasskampen hårdnar

Folkens befrielsekamp, kolonialsystemets upplösning och att alltfler länder söker bygga socialistiska samhällen har begränsat imperialismens handlingsutrymme.

Efter 30-talskrisen och det andra världskriget drev arbetarrörelsen i många kapitalistiska industriländer fram betydande sociala och demokratiska reformer. Dessa underlätades till en del av att den kapitalistiska ekonomin behövde den stimulans som växande offentliga investeringar och verksamheter kunde ge.

I många länder stärkte arbetarrörelsen sin ställning. Stora strejker, politiska mobiliseringar och nya progressiva rörelser bidrog här till.

Men under det senaste årtiondet kunde storkapital och

högerpartier stärka sin ställning. Internationellt är denna offensiv riktad mot de socialistiska länderna och mot de länder i tredje världen som valt en självständig väg. Inom länderna är angreppens huvudmål arbetarklassens fackliga organisationer och de sociala reformer som de arbetande pressat fram.

Högerkrafterna går till våldsamma ideologiska anfall mot arbetarrörelsens sammanhållning, solidaritet och klassmedvetande och mot kvinnorörelsens värderingar om jämlikhet och frigörelse. De skapar ett klimat där också rasistiska fördomar och idéer, och därur framsprunget våld breder ut sig.

Kapitalet utnyttjar även den nya tekniken för sina syften. Med hjälp av denna, med hjälp av splittrande lönesystem, vinstdelning, nya styr- och kontrollsystem vill det knyta upp de arbetande och ge dem eget intresse av att öka kapitalets vinster. Härigenom splittrar kapitalet de arbetande och försvagar deras fackliga organisationer och medvetenhet.

Transnationaliseringen och kontrollen över den nya tekniken har ökat borgerlighetens makt. Genom de ekonomiska kriserna har de arbetandes ställning försämrats.

I de viktiga kapitalistiska länderna kapitulerade socialdemokratin eller socialliberalismen inför kristendenserna. Den fulla sysselsättningens mål övergavs. Arbetarklassen splittrades. En aggressiv höger kom till makten i flera av dessa länder.

DET KAPITALISTISKA SVERIGE

21. Sverige i imperialismens nät

Sverige är en del av imperialismens världssystem. Kapitalkoncentrationen har gått längre än i de flesta kapitalistiska länder. Imperialistiska koncerner med omfattande transnationell verksamhet dominerar landets ekonomi. Staten understödjer kapitalkoncentrationen och storfinsans imperialistiska ambitioner. De imperialistiska koncernerna ökar kraftigt sin kapitalexport och stärker sitt inflytande över inhemsk ekonomi och politik. Samtidigt ökar det utländska ägandet och gäller viktiga nyckelområden.

Den svenska kapitalismen har nått sitt imperialistiska stadium, men Sverige har speciella särdrag. Ett sådant är att

arbetarrörelsen kunnat driva fram ett brett stöd för en alliansfri utrikespolitik, med progressiva inslag.

22. Koncentration och regionala kriser

Kapitalismens kristendenser, dess växande klassklyftor, dess angrepp på folkflertalets sociala och demokratiska rättigheter och kultur präglar också utvecklingen i Sverige. Dessa tendenser förstärks genom transnationalisering av kapitalet, genom försöken att knyta Sverige närmare EG, genom koncentrationen av kapital.

Kristendenserna i Sverige har hittills synts tydligast inom vissa branscher och regioner. Redan missgynnade områden som Norrlands inland släpar än mer efter i utvecklingen. Hårdast drabbas kvinnor och ungdom. Krisen når nya regioner: Bergslagen, stora delar av mellan- och sydsveriges skogs- och jordbruksbygder och allt fler industriorter.

Koncentrationen inom Sverige i kombination med att Sverige börjat knytas alltmer till EG och den europeiska koncentrationsprocessen kan få förödande följder för stora delar av landet.

Härtill kommer att storfinsans och stora delar av samhällets etablissemang verkat för att styra ekonomins expansionskraft till ett fåtal regioner. Till dessa centra skall högteknologi, forskning och utveckling samlas. Alla övriga områden dräneras ytterligare på resurser, kompetens och utvecklingskraft. En ny gigantisk folkomflyttning hotar.

23. Förändrade klassförhållanden

De senaste årtiondena har medfört ändrade klassförhållanden. Sverige blir klassmässigt alltmer polariserat — en allt större del av befolkningen har blivit lönarbetare.

Centralisationen av makten över kapitalet har skapat en fåtalig elit av storkapitalister, storfinsans. Genom framväxten av ett nytt spekulativt finanskapital har uppstått ett skikt av spekulationskapitalister. Spekulationen drar nya skikt till borgarklassen.

Böndernas antal har kraftigt minskat. Många småföretag inom olika branscher har gått under. Samtidigt har inom den privata servicesektorn tillkommit många nya små- och egenföretagare.

Arbetarklassen är i stark förändring. Till arbetarklassen, vars ursprung och kärna utgörs av arbetarna inom industri, byggnadsverksamhet och transport, måste nu räknas flertalet övriga löneanställda — de stora grupperna av lägre tjänstemän, kontorister, handelsanställda och vårdarbetande. För andra grupper såsom lärare, socialarbetare, många kulturarbetare och tekniker gäller, att deras ställning och villkor blir allt mer lika arbetarklassens. Den offentliga sektorns expansion har inneburit att en allt större del av arbetarklassen är offentliganställda. Av dessa utgör flertalet kvinnor.

En betydande del av arbetarklassen utgörs av invandrare eller barn till invandrare. De utgör en särskilt stor andel av de arbetande i tillverkningsindustri och servicebranscher, där de ofta är hänvisade till monotona eller tunga och lågavlönade arbetsuppgifter.

24. Kvinnors villkor

Kvinnors rätt till arbete och egen inkomst är ett villkor för egen försörjning och självständigt liv.

Arbetsmarknaden är uppdelad efter kön, även om kvinnor och män nu börjar komma in på varandras traditionella arbetsområden. Kvinnor arbetar dock huvudsakligen inom kontor, vård, handel och inom industrins låglönebranscher. Oftast är de hänvisade till de mest underställda och kontrollerade arbetsuppgifterna med de lägsta lönerna. Unga kvinnor och invandrarkvinnor är särskilt utsatta för arbetslöshet.

Arbetet organiseras för kapitalistisk utsugning eller efter modell därav. Kvinnors särskilda förutsättningar och behov beaktas inte, eller i bästa fall motvilligt. Än mindre tas deras särskilda erfarenheter till vara.

Kvinnors systematiska underordning på arbetsmarknaden är inte på väg mot sin upplösning. En växande del av arbetarklassen utgörs av kvinnor.

Arbetsdelningen mellan könen betyder att det i äktenskap och sambo-förhållanden är kvinnorna som får bära huvudansvaret för hemarbete och barn. Kvinnor blir dubbelarbetande. För att hinna och orka tar många kvinnor deltidarbete. Detta minskar deras möjlighet till egen försörjning

samtidigt som det stärker deras underordning i arbetslivet.

Ensamstående mödrar drabbas särskilt hårt av dubbelarbete och låga löner.

Alltfler kvinnor har sedan rösträttsreformen 1921 kommit in i beslutande församlingar. Men kvinnorna har inte samma inflytande som män i politiken. Kvinnor finns också här oftast längst ner i beslutshierarkin.

Arbetsdelningen mellan könen återspeglas också i politiken. Kvinnor får oftast arbeta med frågor som vård, omsorg, utbildning eller ansvara för marktjänsten i de politiska organisationerna.

Män har ofta större respekt för andra mäns åsikt än för kvinnors. Män förvärvar status i relation till andra män. De har ofta svårt att acceptera kvinnor som jämlikar. Flera härskartekniker kommer till användning. Kvinnor osynliggörs, nedvärderas, undanhålls information och ställs utanför.

Även kapitalismens kommersialisering av sexualiteten bevarar kvinnoförtrycket. Dess kvinnosyn i reklam och masskultur förnedrar kvinnorna. Det yttersta uttrycket härför är pornografi och prostitution.

Rätten till avlönat arbete, till daghem, till politiskt inflytande har ställts på dagordningen. Kvinnorörelsen har gått i spetsen för dessa krav. Framgångar har uppnåtts. Men kampen har delvis neutraliserats: genom förändringar på arbetsmarknaden, genom att konservativa tongångar breder ut sig och genom att jämställdhetspolitiken speglar mannen som norm trots att kvinnor och män har olika livsvillkor.

Om arbetsdelningen mellan män och kvinnor och kvinnors underordning skall kunna brytas behövs en särskild kvinnokamp.

25. Framtidens generation

Barn och ungdomar är vår framtid, men samhället visar allt tydligare drag av barn- och ungdomsfientlighet. Mot barn och ungdomar riktas en alltmer driven kommersialism. Den sociala nedskärningspolitiken slår hårt mot barn och ungdomar, särskilt i arbetarklassen. Den slår mot daghem, skolor, fritidsaktiviteter. Utslagningen växer och sätter in i allt tidigare åldrar.

Ungdomar drabbas hårt av arbetslöshet och bostadsbrist. Många unga som får jobb utnyttjas till låga löner. Arbetslösa ungdomar saknar den naturliga kontakten med arbetarklassen och upplever sig stå utanför denna. De ser ofta arbetarrörelsens organisationer och partier som en del av överheten.

Studierande blir åter alltmer beroende av föräldrar eller extraarbete för att klara sin försörjning. Problemen hopar sig när de skall börja bygga en egen tillvaro. Ungdomar utsätts för ofta förnedrande särlösningar och förmynderi. Många ställs utanför och har en dystert bild av framtiden. Deras rätt och värdighet ifrågasätts.

Många ungdomar söker skapa en egen livsstil, moral, identitet och gruppstillhörighet. Allt fler revolterar genom aktivitet i olika rörelser i kamp för bättre miljö, för fred, för solidaritet, mot invandrarfientlighet och rasism, för bostäder, för kultur. På många håll visar ungdomens egen kamp en väg framåt.

26. Statens roll

Statens grundläggande roll är att garantera den bestående samhällsordningen och den härskande klassens ledande ställning. Staten speglar och förmedlar borgarklassens makt i samhället. Den upprätthåller den bestående ordningen genom att söka balansera motstridiga klassintressen utan att ordningen rubbas; genom sin auktoritära uppbyggnad; genom ingripande i klasskampen och den kapitalistiska marknaden; genom att befästa den rådande ordningens ideologi; genom lagar och ytterst genom sin tvångs- och våldsmakt.

Organiserad samverkan mellan statsapparaten, monopolkapitalet och organisationslivets byråkratier har blivit ett vanligt mönster på såväl central som kommunal nivå: korporativa drag framträder.

Statens klasskaraktär döljs genom att den framträder och framställs som om den vore opartisk, stående över klassmotsättningarna. Men staten är ingen orörlig institution utanför klasskampen. Staten uttrycker både framgångar och nederlag i folkets och arbetarklassens kamp för demokrati och sociala reformer. Detta blir möjligt genom statens

relativa självständighet i förhållande till borgarklassens kortsiktiga intressen.

Under efterkrigstiden har den offentliga verksamheten kraftigt utvidgats. Förutom ansvaret för vägar, kommunikationer, vattenförsörjning, brandväsende och annat som är nödvändigt för fortsatt kapitaltillväxt har sjukvård, utbildning, social omsorg och administration av pensioner och andra former för social försäkring byggts ut som offentlig verksamhet.

Denna utveckling är i många stycken ett resultat av arbetarklassens och folkets kamp, samtidigt som den svarar mot den högt utvecklade kapitalismens krav.

I den offentliga verksamhetens sociala funktioner framträder drag av repression och tvång. Staten markerar också därigenom öppet sin borgerliga klasskaraktär.

I dag är många av statsapparaternas funktioner föremål för storfinansens och den politiska högerns angrepp. De offentliga verksamheterna anpassas allt mer till den kapitalistiska marknaden och viktiga verksamheter överförs i kapitalets händer.

Statens utvidgning har ökat betydelsen av klasskamp inom statsapparat och offentlig verksamhet. Nya stödjepunkter för en radikal och socialistisk kamp uppkommer. Många av de offentliganställda möter följderna av fördjupade klassklyftor och reagerar mot nedskärningar och kommersiell anpassning.

En ny facklig och politisk medvetenhet växer fram, inte minst bland de många lågavlönade och undervärderade kvinnor som arbetar inom den offentliga verksamheten.

En stor del av det offentliga omsorgsarbetet utförs av kvinnor. Statens utvidgning har inneburit möjligheter till arbete och större ekonomiskt oberoende. En utbyggd barnomsorg och annan offentlig service har särskilt underlättat för kvinnor att ta arbete och få en egen inkomst. Nedskärningarna på dessa områden slår därför särskilt hårt mot kvinnorna.

Lärdomarna av statens utveckling och utvidgade funktioner är att framgångarna i folkets demokratiska och sociala kamp hela tiden måste återerövas och tryggas genom aktiv

kamp. Kampen om statsmakten är grundläggande i kampen om makten i samhället.

27. Klassarbetets återvändsgränd

De svenska klassmotsättningarnas huvudpolar utgörs av å ena sidan ett starkt, centraliserat och välorganiserat kapital och å andra sidan en stark, centraliserad och välorganiserad arbetarrörelse.

Socialdemokratins och fackföreningsrörelsens ursprungliga reformistiska strategi, att steg för steg avskaffa det kapitalistiska systemet, har sedan länge övergivits som vägledning för den praktiska politiken. På 30-talet byggdes en kompromiss mellan storkapital och socialdemokratiskt dominerad arbetarrörelse. Tillväxt av kapitalet och socialpolitiska reformer var innehållet i denna den svenska modellen.

Denna modell fungerar nu inte som förr. Kapitalets transnationalisering och framväxten av ett nytt, spekulativt finanskapital minskar kapitalets intresse av nationella uppgifter. Kapitalet vill bryta upp vad det uppfattar som nationella skrankor, regleringar eller förmåner som höjer de arbetandes sociala standard. Det vill privatisera stora områden av den offentliga sektorn för att öka sina profiler. Borgerligheten har gått till offensiv på alla fronter. Kapitalet söker genom vinstdelningssystem, kvalitetscirklar, »själstyrande» grupper binda upp lönarbetarna i företagen. Dessa tendenser återspeglas i den offentliga sektorn. Olika grupper av lönarbetare ställs mot varandra.

Under dessa nya betingelser är fortsatt klassarbetspolitik ödesdiger och den traditionella fackliga och sociala politiken helt otillräcklig. En fortsättning skulle förstärka splittning och maktlöshet inför kapitalets offensiv.

Det blir allmer nödvändigt att ta upp de stora, för hela det arbetande folket gemensamma frågorna i den dagliga kampen: frågorna om samhällsproduktionens inriktning, om hur den nya tekniken skall användas, om makten, om över- och underordningen i samhället och på arbetsplatserna, om arbets- och livsmiljön.

VÄGEN TILL SOCIALISMEN

28. Socialismen och mänsklighetens ödesfrågor

Kapitalismens avskaffande och upprättande av socialism försiggår i stor utsträckning under andra och mer komplicerade förhållanden än tidigare. Hotet om ett allt utplånande kärnvapenkrig eller en världsomspännande kris för mänsklighetens livsmiljö har trätt i förgrunden.

Mänskligheten besitter idag medel att i ett slag utplåna allt liv från jordens yta. Det är ett kvalitativt nytt förhållande. Kampen för socialism är oupplösligt förbunden med kampen mot kärnvapnen.

Kärnvapnens utveckling och spridning är nära förbunden med kärnkraften. Hela kärnkraftscykeln, från uranbrytning till det olösta problemet med kärnavfallet, medför oöverskådliga risker för människor och miljö. Kärnkraft och kärnvapnen måste avskaffas i hela världen.

Arbetarrörelsen har länge tenderat att se produktivkrafternas utveckling som ett medel att nå främst kvantitativ tillväxt. Inför de stora ekologiska hoten måste det perspektivet ändras. En av socialismens stora uppgifter är att skapa ekologisk balans i världen. Kampen för socialism måste förbindas med kampen mot rovdrift och hämningslös tillväxt.

Kampen mot miljöförstörelsen är kopplad till kampen för fred och nedrustning. Om de väldiga forskningsresurser som idag är bundna till militär forskning skulle börja frigöras därifrån skapas större möjligheter för en industriell utveckling som inte förstör miljön.

Imperialistisk utplundring framkallar idag i många av den tredje världens länder massvält, miljökatastrofer, olidliga skuldbördor och växande internationella ekonomiska klyftor.

Solidariteten med länder som utsätts för imperialistisk utplundring och med nationella och sociala befrielseströrelser är en oupplöslig del av kampen för socialism. Denna kräver solidaritet mellan de anti-imperialistiska krafterna världen över och med dem som kämpar mot rasism och fascism.

29. Socialismen som historisk process

Socialism är det produktionssätt som kännetecknas av folkets gemensamma ägande av de viktigaste produktionsmedlen och naturtillgångarna. Socialismen är emellertid inte bara ett ekonomiskt system. Den är en politisk, ideologisk och ekonomisk målsättning för arbetarklassens och andra undertryckta klassers strävan efter frigörelse från utsugning och förtryck; efter ett samhälle präglad av arbetets värde, gemenskap, jämlikhet och demokrati. Ett socialistiskt produktionssätt är den ekonomiska grunden för ett sådant samhälle.

Flera länder har börjat bygga socialistiska samhällen. För varje parti som arbetar för en socialistisk omvandling är det en uppgift att kritiskt granska och dra lärdomar av erfarenheterna av utvecklingen i de socialistiska länderna. En sådan granskning är ägnad socialismens framtid och förverkligandet av marxismens frihetsidéer. Den har ingenting gemensamt med reaktionär propaganda eller med den vulgära antikommunism som behärskar västvärldens maktetablissemang och massmedia. En kritisk analys står inte i motsättning till solidaritet med den sociala revolutionen i världen.

30. De socialistiska länderna och ekonomin

Socialismens genomförande är ett världsomspännande förlopp, i vars början vi ännu står. Den kapitalistiska världsordningen dominerar ännu. Det inverkar på de socialistiska länderna. De utsätts för krigshot och ekonomiska blockader. De tvingas sälja och köpa på en kapitalistisk världsmarknad, i en av finanskapitalet manipulerad världsvaluta. De har därmed svårt att frigöra sig från kapitalistiska mönster för produktionen, till exempel när det gäller arbetsdelning, teknikanvändning och miljösyn.

Betydande inkomst- och löneskillnader består. Kvinnornas underordnade ställning har inte heller avskaffats.

I produktivitet och allmänt materiellt välstånd är de socialistiska länderna fortfarande mindre utvecklade än de mest utvecklade kapitalistiska länderna.

Socialismen som ekonomi uppvisar storslagna resultat när det gäller att resa länder ur underutveckling och fattigdom och omskapa dem till industrialiserade välfärdsstater.

Den socialistiska samhällsomvandlingen har frigjort folkliga krafter och därigenom kunnat förverkliga en framgångsrik ekonomisk, social och kulturell utveckling. Utgångsläget har oftast varit ett krigshärjat näringsliv. Så snart krigets sviter övervunnits har socialismen förmått tillgodose grundläggande materiella behov, skapa en social grundtrygghet och erbjuda alla hälso- och sjukvård samt undervisning.

Men vid sidan av ekonomiska framsteg finns bristande effektivitet, slöseri med resurser och miljö, tendenser till stagnation. För att socialismens produktiva krafter skall kunna vidareutvecklas krävs demokratisering och ökad bestämmanderätt för företag och arbetskollektiv.

31. De socialistiska länderna och demokratin

Socialistiska revolutioner har hittills framför allt ägt rum i industriellt utvecklade länder utan demokratiska traditioner och med en fåtaglig arbetarklass, eller så har de präglats av mönster från sådana länder. Fortfarande finns allvarliga inskränkningar av organisationsfriheten, åsiktsfriheten och yttrandefriheten. Ett maktmonopol i avgörande frågor har upprättats genom att ett partis ledande roll institutionaliserats. Där återfinns — med inbördes skillnader och i varierande utsträckning — auktoritär maktutövning, byråkratism och rättsövergrepp, vilka grundar sig på allvarliga och systematiska inskränkningar av folkets demokratiska fri- och rättigheter. Krigshot och krig har förstärkt sådana tendenser.

Utvecklingen har varit motsättningsfylld. Revolutionerna har inneburit ökad makt för de arbetande. Folkliga initiativ har frigjorts men hämmats av inskränkningarna i de demokratiska fri- och rättigheterna. Sådana inskränkningar måste vara socialismen främmande.

Erfarenheter visar att de verkar demoraliserande, undergräver förtroendet för socialismen hos just de folkliga krafter den måste stödja sig på. Detta har hämmat och hindrar socialismens utveckling. Bara med en djupgående demokratisering kan socialismen vinna sin fulla slagkraft.

Dagens socialistiska länder ingår i en världshistorisk process men kan inte tjäna som modell för socialistisk omgestaltning.

Socialismen kommer under sin fortsatta utbredning att uppvisa olika styrelseformer, precis som kapitalismen historiskt har gjort och ännu gör. Socialismen som historiskt och världsomspännande förlopp kommer att uppvisa många olika utvecklingsstadier. Överallt kommer dock demokratins utsträckning till alla delar av samhällslivet att utgöra själva villkoret för att socialismen skall närma sig sitt slutmål: det klasslösa samhället, kommunismen.

32. Övergången till socialismen — en social revolution

Övergång till socialism fordrar en revolutionär omvälvning av de rådande maktförhållandena mellan klasserna i samhället. Kännetecknet på en sådan revolution är att makten i samhället erövrar av folkflertalet. Solidaritet och jämlikhet blir ledande norm i stället för borgerliga ideal och livsmönster.

Formerna för sociala revolutioner och övergång till socialism växlar. Det ligger alltid i folkflertalets intresse att omvandlingen kan ske med fredliga medel, utan att borgarklassen kan använda våld för att vidmakthålla sina privilegier. Omvandlingen måste alltid vila på de breda folklagrens uttalade stöd. Kupper och odemokratiska metoder strider mot den sociala revolutionens väsen och syfte.

I Sverige har folket erövrat demokratiska fri- och rättigheter. Dessa underlättar kamp och mobilisering för en samhällsomvandling. Vänsterpartiet kommunisterna bekämpar varje inskränkning och kämpar för varje utvidgning av folkets demokratiska fri- och rättigheter. Den sociala revolutionen har till uppgift att utvidga dessa rättigheter och upprätta verklig folkmakt.

En socialistisk samhällsomvälvning skall vara uttryck för folkets i fria val manifesterade vilja. Den skall grundas på fria folkliga organisationer och opinioner. Den skall genomföras och vinna folkets stöd under full respekt av alla — även sina motståndares — jämlika fri- och rättigheter.

Demokrati är revolutionens styrka. Mot försök från grupper ur den gamla härskarklassen eller utländska maktintressen att omintetgöra samhällsomvälvningen genom an-

grepp på demokratin, är det revolutionens uppgift att hävda och försvara denna.

En fredlig, demokratisk samhällsomvandling sker genom att en folkmajoritet vinnas och bär fram en riksdag och regering, som har till uppgift att med folkets stöd fatta och genomföra de beslut som överför storfinansens ägande och makt till folket, som ger grundvalen för verklig folkmakt på alla samhällslivets områden. Denna makt har till uppgift att forma en stat som skall värna och utveckla demokrati och socialism.

33. Arbetsplatserna — klasskampens centrum

Genom aktiva insatser för sina sociala, ekonomiska, kulturella och politiska intressen erövrar människor erfarenhet och insikt att vilja bryta ned klassamhället.

Folkets kamp måste möta och förenas med socialismen som idé och alternativ för att riktas mot målet — ett socialistiskt samhälle.

Det viktigaste frontavsnittet i kampen för ett nytt samhälle är arbetsplatserna. Kapitalismens huvudmotsättning, den mellan kapital och arbete, är där mest påtaglig. Det är genom sitt arbete de arbetande skapar kapitalets vinster och utsätts för den direkta klassmakten. Den offentliga sektorns arbetsplatser är i stort formade efter den kapitalistiska sektorn: stat och kommuner uppträder som arbetsgivare efter mönster av privatkapitalet. Kapitalet söker stärka sin övermakt genom att splittra de arbetande. Tjänstemän spelas ut mot arbetare, privatanställda mot offentliganställda. Kvinnor och invandrade arbetare hänvisas ofta till de mest underordnade positionerna. Handikappade diskrimineras. Vissa grupper gynnas av särskilda löneformer och förmåner.

Men alla arbetare och likställda, oavsett kön eller etniskt ursprung och majoriteten av tjänstemännen drabbas av den kapitalistiska utsugningen, av arbetsgivarnas makt, av risken för arbetslöshet och av försämrade arbetsförhållanden.

De arbetande har i grunden gemensamma intressen. Försämringar för den ena gruppen leder till försämringar för den andra. Solidarisk kamp för bättre löner och arbetsvillkor motverkar splittringen. Om de offentliganställdas läge

försämras underlättar det för kapitalisterna att trycka ner sina anställda.

Skall de lönearbetande bli samhällets ledande klass måste de enas. I kampen för en socialistisk samhällsomvandling är det därför en huvuduppgift att i varje läge finna de kampuppgifter som förenar de arbetande.

Kampen på arbetsplatserna gäller alla politiska frågor: fred, internationell solidaritet, demokrati, arbets- och livsmiljö, löner, jämlikhet mellan könen, kultur, moral, frihet. Den gäller socialismen.

34. Folkets organisationer

I Sverige har folket format breda och starka intresseorganisationer. De har skapats för att ge styrka åt folkets krav på bättre villkor, de har utvecklats och stärkts genom kamp. Den fackliga organisationsanslutningen är högre än i något annat kapitalistiskt land. Arbetarnas och tjänstemännens fackliga organisationer bärs upp av aktivister och förtroendevalda som verkar tillsammans med sina arbetskamrater.

Breda intresseorganisationer har formats bland hyresgäster, pensionärer, handikappade. Konsumenter ur lönearbetarnas led byggde upp konsumentkooperationen. Alla dessa folkorganisationer blir ett styrkebälte i kampen för ett nytt samhälle.

Det borgerliga samhället försöker avvärja dessa organisationer och smälta samman dem med samhällsapparaten. Klassarbetspolitiken underlättar och förstärker denna process. Organisationer som formades för folklig kamp hotar omvandlas till serviceorgan, som gör samhällstjänster åt folket. Representanter och byråkratier tar över. Medlemmar passiviseras. Men passivitet skapas också av det borgerliga samhällets ideologiska påverkan. Många aktivister har att kämpa mot att människor berövats tilltron till betydelsen av egna aktiva insatser.

På många områden har också bildats nya folkorganisationer, som vill finna alternativa former för att engagera och aktivera. Det gäller om t ex fredsrörelsen, rörelsen mot kärnkraft och kärnvapen, solidaritetsrörelser, kvinnorörelsen, miljörörelsen, ungdomens musikrörelse och andra ungdomsrörelser.

Stridbara fackliga och andra folkorganisationer enar, engagerar och aktiverar sina medlemmar. Fackföreningarna måste vara självständiga i förhållande till kapital, stat och politiska partier. Makten över besluten återförs till medlemmarna. Klassarbete och byråkrati kan övervinnas och folkrörelserna kan återknyta till sina demokratiska kamptraditioner. Därigenom skapas förutsättningar för att gamla och nya folkrörelser förenas i kamp mot klassamhälle och rovdrift.

I kampen för socialismen är det en viktig uppgift att arbeta för en sådan utveckling.

35. Nya stödjepunkter för folklig makt

Transnationalisering och ny teknik utnyttjas av kapitalet för att undergräva människors inflytande och självtillit. De som inte kan påverka sina arbeten och sina liv upplever främlingskap. De passiviseras ofta. Deras skapande kraft förflamas eller kommer inte medmänniskor utanför en snäv krets till del.

Partier och folkorganisationer alstrar också passivitet om endast ett fåtal kan påverka deras politik och utveckling. Demokrati kan inte bygga på passiva människor.

Många människor tar kamp för att kunna styra sina liv. När de utvecklar direktinflytande över arbete och boende, när de går samman för att rädda eller utveckla sin närmiljö, när de går samman för att lösa sociala problem, när de startar aktionsgrupper, kollektiv, grannskapsgrupper, kvinnohus, när arbetslösa och bostadslösa tar egna initiativ, utvecklas aktivitet, solidariskt ansvar och demokrati.

Dessa folkliga initiativ kan utvecklas till en motmakt, till stödjepunkter för en ny antikapitalistisk makt. I kampen för socialism ingår uppgifter att utveckla sådana former för folklig makt.

36. Ideologisk offensiv

Det avancerade industrisamhället med dess mångsidiga samband ger idébildningen en förstärkt och mer aktiv roll. Ideologin, makten över människors tankar, blir ett allt viktigare politiskt slagfält. Den borgerliga hegemonin över tän-

kande och information har hittills inte effektivt kunnat sättas ifråga av arbetarrörelsen.

Det är viktigt att utveckla en ideologisk motoffensiv. Denna innefattar en genomgripande kritik av kapitalismens människosyn, dess hämmande och förslösande av stora befolkningsskiktets begåvning och skapande förmåga, dess egoistiska moralsyn, dess fördomar och dubbelmoral.

Denna ideologiska kamp måste föras också mot borgerliga idéers inflytande bland de lönarbetande. Det gäller att utveckla de arbetandes tillit till sin egen livsform av solidaritet och kamratskap. Det gäller att kämpa för fördomsfrihet och öppenhet, och bekämpa alla fördomar som reaktionen utnyttjar.

En särskild del av den ideologiska offensiven skall riktas mot de starka, djupt liggande system av föreställningar och beteenden, vilka bildar en tung del av kvinnoförtrycket. Detta ideologiska maktsystem är verksamt redan i människors tidiga barndom. Det måste angripas i hela dess vidd. Det är nödvändigt att blottlägga de krafter och bryta ner de förhållanden, traditioner och föreställningar vilka styr kvinnor i underordningens och tjänandets mönster. Det är nödvändigt att bygga upp flickors och kvinnors självförtroende och angripa det som formar pojkar och mäns nuvarande roller och begränsningar. Därmed öppnas en väg till en vidgad jämlik och fördjupad människoroll.

37. Revolutionära reformer

En socialistisk samhällsomvandling i Sverige sker inte i ett enda steg. Utvecklingen av den politiska kampen och av kapitalismens motsättningar skapar de förhållanden som leder till samhällsomvälvningens avgörande genombrott. En mycket stor del av folket litar då inte längre på den härskande klassens förmåga att leda samhället. Borgarklassens normer och livsstil upphör att vara dominerande. Folkflertalet vill ha en nyordning inom ekonomi, politik, kultur och samhällsmoral. I detta läge avskaffas storfinsansens ägande och makt. Statsapparaten demokratiseras.

Demokratiska och sociala reformer kan minska kapitalmakten, men risken är alltid att de kapslas in och förenas med den.

Reformkampen i Sverige har underlättats av en gynnsam ekonomisk utveckling. Den har filtrerats genom det nät av klassarbete som utvecklats. Borgarklassens dominerande ställning har härigenom i grunden varken utmanats eller ens ifrågasatts. Reformerna har utformats för att stå i samklang med fortsatt kapitalism. De har förbättrat de arbetandes betingelser, men lämnat kapitalmakten orörd.

Uppgifterna för en revolutionär reformpolitik är att utveckla en folklig rörelse för att beskära storfinsansens materiella och ideologiska maktpositioner. I denna rörelse skapas de arbetandes självförtroende att ifrågasätta kapitalets ledande ställning.

38. Huvuduppgiften i dag

Mänskligheten står i dag inför tre livsavgörande uppgifter: att få ett stopp på den militära upprustningen och avskaffa kärnvapnen; att stoppa miljöförstöringen; att få till stånd en ny och rättvis ekonomisk världsordning. Vår framtid beror av om dessa uppgifter löses. Alla hinder härför måste övervinnas. Detta kräver kamp mot kapitalism och imperialism, mot utplundring, förtryck och rovdrift.

Vårt avgörande bidrag är att utveckla kampen för socialism i Sverige. Huvuduppgiften är i dag att bygga en motmakt mot storkapitalets makt och hegemoni. Folkflertalets inflytande över samhällsutvecklingen måste förstärkas. Utvecklingen av styrkeförhållandena mellan klasserna måste vända. Denna huvuduppgift innefattar flera led:

Försvar av nationens självständighet och utveckling av Sverige i strid mot det transnationella kapitalet.

Kamp för:

Demokratiskt inflytande över den nya teknologin.

Jämlikhet — mot klassklyftor och utslagning, mot kvinnoförtryck, mot invandrarfientlighet och rasism.

En god livsmiljö.

En skapande kultur, för en solidarisk livsstil och moral.

Arbete, bättre arbetsförhållanden, bostad, kortare arbetstid.

Utveckling av hela landet, mot kapitalets koncentrationspolitik.

Demokratisering och utveckling av offentlig verksamhet.

Stopp för kommersialisering och nedskärningspolitik.

Att beskära kapitalmakten.

Antiimperialistisk solidaritet.

Fred, mot militarism.

Dessa led i dagens huvuduppgift innebär angrepp på de områden i vilka de senaste årens stärkta borgerliga klassheravälde har sina rötter. Transnationaliseringen av kapitalet, storfinansens makt över teknologin, de ökade klassklyftorna, miljöförstöringen, den ökade regionala obalansen, den växande risken för arbetslöshet, försämringarna av sociala rättigheter och den transnationella likformningen av kulturen och utbredningen av ny aggressiv egoism, allt har ökat de arbetandes maktlöshet.

Huvuduppgiften att vända utvecklingen av styrkeförhållandena mellan klasserna kräver en ny klassidentitet. Den kräver en bred enhet. Den kräver en offensiv som visar de olika uppgifternas inbördes sammanhang och som tillsammans med kampens egen utveckling ökar de arbetandes ideologiska självständighet. Den kräver att klassarbetspolitiken överges.

39. Den nationella självständigheten

Det transnationella kapitalet hotar möjligheterna till en självständig politik. Det binder alltmer den nationella handlingsfriheten. Det stärker sin maktställning mot de arbetande och deras fackliga organisationer. Transnationaliseringen utgör en grundpelare för kapitalets stärkta makt och hegemoni.

Storkapitalet ställer de nationella intressena i strykclass och sätter sig över folkets demokratiska fri- och rättigheter. Kampen mot storkapitalets transnationalisering knyter därför an till folkets känsla för nationellt oberoende. Industriutflyttning eller utsäljning av svenska företag och naturtillgångar till främmande kapital hotar landets utveckling. Detta strider mot breda folkliga intressen och skapar förutsättningar för en bred enighet.

Kampen mot transnationaliseringen är samtidigt en kamp för en verklig internationalism. Ekonomiskt och kulturellt utbyte med andra folk på jämlika villkor är en drivkraft för utveckling.

Transnationaliseringen kan hejdas om industriutflyttningen stoppas, om kapitalrörelser över gränserna kontrolleras. Den kan hejdas också om utländska finansintressen hindras köpa upp svenska industrier och andra produktiva tillgångar.

40. Den nya tekniken åt folket

Den vetenskapligt-tekniska revolutionen medför stora förändringar i arbetsliv och samhälle. Så länge den är kontrollerad och styrd av storkapitalets intressen, tjänar den kapitalets makt. Men den nya teknologin är öppen. Den kan utnyttjas för att stärka folkets inflytande och makt. Den kan användas för kortare arbetstid och bättre arbetsvillkor för alla. Den nya teknologins öppenhet för alternativ kan medföra att kapitalet kommer att ta till ökade maktmedel för att inte förlora sitt grepp.

Uppgiften är att angripa storkoncernernas makt över den nya tekniken. Den är att de arbetande och deras fackliga organisationer erövrar inflytande över teknikutvecklingen.

De samhällseliga insatserna för forskning skall öka och utvecklas för att de nya tekniska möjligheterna skall tas tillvara för att förbättra vår arbets- och livsmiljö. Allomfattande folkbildning om den nya teknologin är avgörande för att dess demokratiska möjligheter skall förverkligas. De problem för folket, som ny teknologi skall söka lösa, fastställas i bred, öppen, demokratisk diskussion och samhällseliga beslut.

41. Kamp för jämlikhet — mot klassklyftor och utslagning

En kraftig omfördelning av inkomster och förmögenheter har ägt rum, till förmån för kapitalägare och spekulanter. Detta skärper kapitalets övertag.

Arbetslösheten och arbetslöshetstidens längd ökar. En växande del av arbetarklassen kommer inte in på eller hänvisas till arbeten utanför den ordinarie arbetsmarknaden. Utslagningen ökar. En allt större del av arbetarklassen upplever sig ställd utanför arbetsgemenskapen.

Uppgiften är att stoppa denna utveckling och åstadkomma en omfördelning av samhällets tillgångar till de arbetan-

de, en omfördelning som motverkar utslagning och maktlöshet.

En solidarisk lönekamp ledd av insikten om alla lönarbetares gemensamma intressen utgör här en grundpelare. I denna accepteras vissa löneskillnader efter arbetets art, hur det sliter på den arbetandes fysik eller psyke. Men den accepterar inte stora skillnader. Alla har rätt till en god försörjning. Kampens huvudmål är omfördelningen från kapital till arbete. Det innebär att klassamarbetspolitiken överges.

Det gäller också att utforma skattepolitiken så att den främjar arbete och motverkar spekulation. Det krävs en demokratisk socialpolitik som aktivt bekämpar fattigdom och utslagning.

Kampen för ungdomens rättigheter handlar om de ungas värdighet. Genom att ungdomar blir fullvärdiga medborgare skapas ytterligare förutsättningar att stärka arbetarklassen.

Utbildningspolitiken måste utformas så att den angriper klassklyftorna på kunskapsområdet. Ökade satsningar måste göras på vuxenutbildning. Människor uppmuntras att göra avbrott i sitt arbete för studier med bibehållen lön för vidareutbildning och för ökad allmänbildning.

Ohälsa och utslagning bekämpas med ökade fackliga rättigheter och strängare lagstiftning mot dåliga arbetsmiljöer. En aktiv förebyggande hälsovård tränger tillbaka översjukligheten inom arbetarklassen. Handikappades kamp för självständigt liv måste understödjas.

Allmän arbetstidsförkortning — 6 timmars arbetsdag för alla — ger betingelser för ett rikare liv.

Invandrarfientlighet och rasism liksom andra sociala fördomar bekämpas. Flyktingpolitiken måste präglas av humanitet, solidaritet och rättstrygghet för asylsökande och politiska flyktingar. Om invandrarna får fullvärdiga politiska, sociala och kulturella rättigheter växer de lönarbetandes enhet och styrka.

Kampen mot klassklyftorna minskar de arbetandes maktlöshet och ökar deras enighet. Den försvagar kapitalmakten och det sociala förtrycket. Den öppnar vägen för en mobili-

tering av de lönarbetande för fortsatta steg mot en socialistisk samhällsomvandling.

42. Kamp för kvinnofrigörelse

Kapitalets stärkta makt har inneburit att många av kvinnokampens landvinningar hotas.

Uppgiften är att bryta arbetsdelningen mellan kvinnor och män och upphäva kvinnornas underordning. Detta måste präglade kampen för att vända styrkeförhållandena i samhället. Allianser mellan olika grupper av kvinnor kan bildas.

Kampen gäller kvinnors lika rätt till arbete. Kvinnorna och deras arbete måste uppvärderas så att principen lika lön för lika arbete genomförs. Det krävs en ny arbetsvärdering där kvinnodominerade arbetsuppgifter inom såväl vård, omsorg som industrin och servicesektorn uppvärderas.

Kampen gäller att forma samhället och arbetslivet så att kvinnor och män kan bli varandras jämlikar. Kvinnor har allt att vinna på att arbetet organiseras efter demokratiska principer. Kvinnodiskriminering i arbetsliv och politik övervinns. Ökad kvinnorepresentation i alla beslutande församlingar genomdrivs. Könsfördomar bekämpas och ger plats för en grundsyn präglad av respekt för kvinnans integritet, rätt att bestämma över sin egen kropp och sexualitet.

Barnomsorg måste finnas för alla barn.

Kravet på 6 timmars arbetsdag har särskilt stor betydelse för kvinnorna. 6-timmarsdag skulle göra det möjligt för alla kvinnor att arbeta på heltid och öka sitt ekonomiska oberoende. Det ger kvinnor och män tid och ork för ett rikare socialt och kulturellt liv och skapar förutsättningar för ett delat ansvar för barnen.

I kampen för dessa krav kan breda skikt av kvinnor förenas.

43. Kamp för skapande kultur och solidarisk livsstil

Kapitalets stärkta makt har påverkat kulturliv, tänkande, livsstil och moral. Resultatet är förstärkt kommersialisering, självfixering, karriärism, brutalisering och liknöjdhet för medmänniskor.

Uppgiften är att utveckla kamp för en skapande kultur. Kulturkampen är av avgörande betydelse. Kulturen är ett viktigt fält för den ideologiska kampen. Men den är bredare än så. Den är ett medel för samspel mellan människor, för uttryck och förmedling av upplevelser, känslor, erfarenheter.

Alla människor måste ges arbets- och livsvillkor som är förenliga med ett kulturellt rikt liv. Kulturens klasskrankor måste övervinnas. Mot den transnationella kommersialiseringen måste vårt allmänna och nationella kulturarv försvaras och utvecklas. Kulturen måste fritt få söka sina egna former. Detta gäller inte minst ungdomens sökande efter en egen kulturell identitet.

Villkoren för kulturarbetarna måste förbättras. Den mångsidiga kultur- och folkbildningsverksamhet som drivs av folkrörelser och bildningsorganisationer måste få ökat stöd. Kapitalets försök att styra högre utbildning och forskning måste bekämpas. En obunden och kritisk vetenskap är en ovärderlig tillgång för kampen för ett nytt samhälle.

Amerikaniseringen och kommersialiseringen av massmedia måste brytas. En ny mediapolitik sätter den folkliga och fria kulturen i centrum. Samhällskritiska och nydanande kulturyttringar ges ökat utrymme.

Kulturkampen gäller att utveckla vidsynhet och insikt. Detta står i direkt strid med hur kapitalismen vill forma människorna.

44. En ny ekonomisk politik

Med sin ekonomiska politik har staten understött förstärkningen av kapitalmakten. Transnationaliseringen har underlättats. Profitökningen har underlättats av inkomstpolitik och nedskärningar i offentlig service. Kapitalets koncentration har främjats genom industri- och arbetsmarknadspolitik.

Uppgiften är att skapa opinion och rörelse för en ny ekonomisk och facklig politik. Denna skall ha inriktningen att kringskära och börja beskära kapitalmakten.

På det fackliga området gäller det förutom fördelningskampen att erövra ökade fackliga och demokratiska rättigheter på arbetsplatserna. Illusionerna om medbestämmande

och klassamarbete måste ersättas med kamp för rättigheter och självständiga fackliga alternativ. Aktioner för att ingripa i investeringsbeslut och att erövra makt över arbetsorganisation är av särskild vikt. Riktning och ändamål i storföretagens investeringspolitik måste förändras.

En ny ekonomisk politik måste understödja kampen för minskade klassklyftor. Den måste bekämpa spekulering och kapitalflykt. Den måste utveckla den offentliga sektorn så att den kan ge folket fullvärdig samhällsservice. Den måste angripa kapitalets makt över investeringar och produktions utveckling. Den skall säkra allas rätt till arbete. Den regionala obalansen och utarmningen av stora regioner stoppas. Att lösa problemen för glesbygdens folk är en nationell solidaritetsfråga.

Den tilltagande ensidigheten i den nationella produktionen hejdas. Produktionen måste styras bort från miljöförstörande och resursslösande former. Politiken bör understödja att den nya teknologins demokratiska möjligheter tas tillvara.

En ny riktning av den ekonomiska politiken skapar grunden för nya steg för att beskära kapitalmakten. Genom nationaliseringar av privata bank-, försäkrings- och finansbolag och vissa storföretag kan en demokratisering av det ekonomiska livet börja. Den samhälleliga kapitalbildning som sker i olika fondsystem och som nu används för att understödja den kapitalistiska utvecklingen, kan här komma till användning för en verklig maktförändring.

En ny gemensamt ägd sektor kan bli en grund för demokratiska former för styrning och beslut. Inslag av verklig planering kan utvecklas. Den ekonomiska utvecklingen underordnas alltmer folkets intressen och behov.

Att utveckla en bred rörelse för en ny ekonomisk politik är ett centralt steg mot ändrade maktförhållanden mellan klasserna. Det är samtidigt ett av de mest mödosamma stegen. Det är på detta område storkapitalet lagt ner störst tillgångar på propaganda. Det är på detta område kapitalets makt ger de största illusionerna om kapitalisternas lämplighet att leda utvecklingen. Det är på detta område ledningen för socialdemokratin mest accepterar kapitalistiska förhållanden och lärosatser. Det är på detta område de arbetandes

självförtroende är som sämst. Men det är också här skärpningen av systemets motsättningar, verkligheten själv, kommer att mycket starkt understryka behovet av en ny politik.

45. Kamp för en god livsmiljö

Kapitalets stärkta makt har ökat dess möjligheter att åsidosätta hänsyn till vår livsmiljö. Storkapitalister kan genom direkt utpressning kringgå existerande miljölagar. De styr utvecklingen mot ett växande beroende av miljöförstörande transportsystem och konsumtion.

Uppgiften är en kamp på bred front mot miljöförstöring och för att återställa vandaliserad natur.

Kampen gäller att stoppa farliga utsläpp och förhindra rovdrift med naturtillgångar. Den gäller att användningen av ädliga råvaror i de utvecklade industriländerna minskar. Den gäller användning av energi- och resurssnål teknik.

Kampen gäller en jordbruks- och livsmedelspolitik för att höja kvaliteten på våra livsmedel och att befria dem från hälsofarliga tillsatser. Den gäller också värnandet om djurens rätt till ett dragligt liv, liksom stopp för plågsamma djurförsök och djurfabriker.

Kampen gäller att skapa arbetsmiljöer med minsta möjliga fysiska och psykiska hälsorisker. Den gäller stram hushållning med ädliga råvaror samt användning av energi- och resurssnål teknik.

En avgörande uppgift är kampen för en snabb avveckling av kärnkraften.

Kampen för en god livsmiljö kan förena breda skikt. Men den kommer förr eller senare i konflikt med kapitalets profitintressen. Den ställer behovet av planerad och folkstyrd hushållning mot kapitalets profitstyrda rovdrift. VPK — det socialistiska miljöpartiet — har uppgiften att på alla nivåer delta i denna kamp.

46. VPK och den folkliga kampen

Kampen på olika områden har en gemensam nämnare. Folkets grundläggande intressen kräver angrepp på storkapitalets makt och egendom. Den kamp som utvecklas av fackföreningar, freds- och solidaritetsorganisationer, kvinnorörelser, ungdomsrörelser, miljörörelsen, hyresgäströrelsen,

pensionärer, handikappade, måste därför utvecklas till ett ifrågasättande av denna makt. En socialistisk riktning får politiken när reformer på skilda områden kombineras med en begränsning av storkapitalets makt och utrymme. Då kan uttrycket "socialistiskt block" ges ett verkligt politiskt innehåll, av gemensamma strävanden i socialistisk riktning.

Vänsterpartiet kommunisterna har till uppgift att bidra till kampen och medverka till att den utvecklas till kamp mot kapitalismen. Partiet eftersträvar att med den marxistiska teorin klargöra kampens objektiva betingelser.

Partiet vill utveckla en politik som avslöjar borgerlig klassmakt och ideologi, som kan ena arbetarklassen och den folkliga rörelsen och isolera huvudmotståndaren, storfinanssen. Partiet är inget självändamål. Det skiljer sig inte från andra krafter i rörelsen för folkflertalets intressen, men ser som sin uppgift att betona kampens helhet och vara en drivkraft för en socialistisk samhällsomvandling.

Huvuduppgiften för VPK är att förena rörelsen bland de arbetande med socialismen.

47. VPK:s internationalism

Kampen för socialism i Sverige kan aldrig skiljas från sitt internationella sammanhang. Kapitalismen blir alltmer övernationell. Nödvändigheten av arbetarklassens och andra förtrycktas internationalism blir allt större. I dag är kontakter och samarbete mellan dessa klasser och deras organisationer alltför svaga och dåligt organiserade.

De arbetande i alla länder har gentemot kapitalism och imperialism samma grundläggande klassintressen. Kampen på arbetsplatserna kräver aktionsenhet mellan de svenska och utländska arbetarna. De internationella monopolerna måste mötas med organiserat motstånd av de arbetande i olika länder. Bättre internationell samordning av den fackliga kampen är en central uppgift.

De problem av global omfattning som mänskligheten står inför kräver utvecklandet av en ny bredare internationalism. Den måste främja samverkan mellan alla de krafter som är engagerade i kampen mot imperialismen, för fred och nedrustning, mot kärnvapen och kärnkraft, mot miljöförstörelsen och resursutplundringen och för nationell be-

frielse och nationellt oberoende, demokrati och socialism.

Vänsterpartiet kommunisterna upprätthåller och utvecklar förbindelser med partier, organisationer och rörelser som delar vårt engagemang i någon eller flera av dessa ödesfrågor. Förbindelserna utvecklas på grundval av principerna om självständighet, likaberättigande och icke-inblandning i interna angelägenheter.

48. Avspänning i Europa

Vänsterpartiet kommunisterna verkar för ett nytt förhållande mellan arbetarpartier och fackliga organisationer i vår del av världen, Europa. Här måste dialogen mellan kommunistiska, socialistiska och socialdemokratiska partier och mellan olika fackliga organisationer utvecklas.

Avspänning i Europa skulle främja sociala framsteg och arbetarklassens intressen. Den skulle stärka de små nationernas möjligheter att hävda sitt oberoende. Utifrån denna insikt måste en ny europeisk politik formas.

EG, de västeuropeiska gemenskaperna, utvecklas för att stärka kapitalismen och bevarar blockbildningen i Europa. Sverige anpassas alltmer till EG. Nu finns inom EG planer att skapa en gemensam inre marknad för en helt fri rörelse av varor, tjänster, arbetskraft och kapital. Dessa fordrar att lagar och regler på en mängd områden görs lika. Planer finns att anpassa eller knyta Sverige till denna harmonisering.

Om dessa planer förverkligas sker en rad allvarliga försämringar för det svenska folkflertalet. Den nationella självbestämmanderätten urholkas än mer. EG-harmonisering av Sverige måste därför bekämpas.

Det gäller att lösgöra Västeuropa ur USA-imperialismens grepp. De militära och ekonomiska blocken, såväl NATO som Warszawapakten, EG som SEV, med dominerande stormakter medför inskränkningar i de mindre nationernas suveränitet. Nationell självbestämmanderätt måste respekteras och utvecklas i hela Europa. Det gäller i nästa steg att utveckla ett alleuropeiskt samarbete. Härigenom främjas avspänning och en framtida upplösning av militärblocken.

SOCIALISMEN I SVERIGE

Det socialistiska samhällets förutsättningar skapas redan under kapitalismen. Som alla gamla samhällssystem når kapitalismen ett skede när den inte längre är tidsenlig. Socialismens nödvändighet framträder. Den föråldrade kapitalistiska produktionsordningen ersätts emellertid inte på ett automatiskt sätt. Socialismen är ett verk av människor. Den kan bara förverkligas genom medveten och beslutsam handling.

49. Demokratins fördjupning

Socialismen är inget bestående tillstånd utan en utvecklingsprocess. Socialismen är perioden av klasssamhällets övergång till ett klasslöst kommunistiskt samhälle. Den är ett stegvis inträde i en ny civilisation. Samhället organiseras i nya former, andra värderingar och relationer mellan människor växer fram. Men ingen kan där föreskriva de exakta formerna för det nya samhället. Ty socialismens centrala uppgift är att föra arbetarklassen, folket, alla hittills maktlösa och beroende människor till makt över sina liv och över hela samhället.

I det socialistiska Sverige skall demokratin prägla alla samhällsliga funktioner och alla beslut av gemensam betydelse för människor. Folket formar fritt sina politiska och fackliga organisationer. Det socialistiska uppbyggnadsarbetet kräver åsikts- och organisationsfrihet. Ingen organisations medlemmar åtnjuter rättsliga eller ekonomiska fördelar. Folkets aktivitet ansvarar för att politisk byråkrativering och förstening förhindras.

Kapitalmakten och kapitalets äganderätt till produktionsmedlen är avskaffad. Genom demokratiska beslutsformer tar folket över all makt som förut utövats av privata finansgrupper, storföretag, börs- och markspekulanter eller slutna privata och offentliga byråkratier.

50. Produktionens olika former

Under socialismen formas produktion och ekonomi av folket. Forskning och teknik ställs i dess tjänst. Produktionens utveckling sker planmässigt och präglas av medvetenhet, förutseende och långsiktighet. Dess innehåll kan formas ef-

ter människors skaparkraft och behov. Kriser och arbetslöshet har avskaffats, rovdrift på människor och miljö kan upphävas.

Genom en planerad ekonomi skall utvecklingens stora, grundläggande linjer styras. Huvuddelen av produktionsmedlen ägs gemensamt, är folkegendom. Självständiga produktionskollektiv styrda av de arbetande bildar basen i den socialistiska ekonomin. Familje- och ensamföretagare har värdefulla funktioner inom jordbruk, hantverk och service. Befriade från storkapitalets och spekulanternas tryck får de en ny framtid.

51. Hushållning ersätter rovdrift

Socialismen skall skapa en miljövänlig industrialism. Det socialistiska industrisamhället skall kännetecknas av en stramhet i hushållningen med naturresurser och materiella ting. Resursslöseri skall ersättas med största möjliga återvinning av produkter och avfall. Ekonomins utveckling måste gynna en rättvis resursfördelning mellan världens folk.

52. Självstyre och mångfald

En avgörande fråga är maktens och statens problem. Socialismens uppgift är människans frigörelse.

Socialismen får därför inte ledas in i former, där de gamla mönstren av över- och underordning, maktägande och icke maktägande, återuppstår i ny gestalt. Arbetet, produktionen, administreringen av samhället, skall istället erövrats av människornas gemensamma självstyre. I självstyret har alla samma delaktighet och ansvar.

Det gemensamma självstyret är inte bara lokalt. Människor får ingen verklig makt genom att man bara stycker upp ett samhälle i små beslutsenheter. Sådana små enheter måste finnas på arbetsplatser, i företag och bostadsområden. Men ett utvecklat industrisamhälle kräver också samordning av lokala och regionala initiativ och beslut. Därför måste människorna ha makt också över de stora linjerna i utvecklingen. Staten och centrala funktioner i ekonomi och samhälle skall styras av de breda folklagrens organiserade inflytande och ansvariga beslut.

De nuvarande demokratiska institutionerna — riksdag och kommunala församlingar — får fler och fördjupade uppgifter under socialismen. Men de måste också ingå i en samverkan med systemet av självstyrelse ute i samhället. Därmed vitaliseras de som demokratins organ. Stat och myndigheter sådana vi hittills känt dem — som överhet och makthavare — förändras. De centrala samhällsfunktionerna upphör att vara avskilda från folket och blir steg för steg uttryck för det kollektiva medborgerliga självstyret.

Vårt parti har i det socialistiska svenska samhället ingen särställning. Partiet har två huvuduppgifter. Den första är att främja och utveckla demokratin och människors jämlikhet. Det arbetar för att fördjupa de demokratiska fri- och rättigheterna, den politiska och religiösa friheten, organisationsfriheten och offentlighetsprincipen, fria val till beslutande församlingar, regerings och styrelsers ansvarighet inför folket samt en från politiska instanser självständig rättstillämpning. Partiet strävar efter att vidga det fria åsiktsutbytet samt den konstnärliga och vetenskapliga självständigheten och friheten. Partiet försvarar de nya demokratiska rättigheter arbetarklassen och folket som helhet vunnit genom avskaffandet av kapitalismen. Partiet försvarar landets nationella självständighet, alliansfrihet och neutralitet.

Partiets andra uppgift är att vara drivkraft i socialismens uppbyggnad och i utvecklingen av det socialistiska medvetandet och socialismens idéer.

Politiska partier behövs också under socialismen. Socialismen är inget motsättningsfritt samhälle. Även när kapitalismens ekonomiska fåtalsvälde avskaffats, finns och utvecklas skillnader i intressen, strävanden och åsikter. Dessa kan komma till öppnare och rikare uttryck inom den vidgade demokratins ram. Denna mångfald är en tillgång i samhällsbygge och kulturutveckling.

53. Det mänskliga arbetet

Om klassamhället skall avskaffas så måste det mänskliga arbetet omvandlas. Lönarbetet är inte ett mål i sig utan målet är att alla skall delta i samhällets uppbyggnad. Arbetsdelningen mellan manuellt och intellektuellt arbete, mellan

manligt och kvinnligt, måste brytas. Alla former av förtryck och privilegier måste avskaffas.

Redan när kapitalmakten avskaffas förändras arbetarklassens och andra lönarbetandes ställning radikalt. En demokratisering på arbetsplatserna innebär att organisationsformerna förändras så att hierarkierna bryts ner. Arbetsuppgifterna behöver inte längre vara sönderstyckade. Detta gynnar både kvinnor och män. Kvinnors erfarenheter kan äntligen tas tillvara.

Under socialismen blir mänskligt arbete inte längre något som skall slås ut eller rationaliseras bort. Det blir något som skall tas till vara och utvecklas. När människorna och deras arbete inte längre är något som underordnas och utnyttjas, öppnas vägen för nya möjligheter.

Kvinnors och mäns liv kommer att inrymma arbete både inom och utom hemmet och omsorg om andra. Socialismens överlägsenhet ligger i att den kan tillgodogöra sig allas insats i ett gemensamt samhällsarbete. Arbetet förvandlas allt mer från något påtvunget till ett aktivt skapande.

54. Människan i det socialistiska samhället

Socialismen möjliggör också att en djupgående förändring i människors relationer till varandra och samhället inleds. Människor kan gemensamt ta ansvar för alla beslut och för samhällets framtid. Demokratin måste utvecklas så att alla kan delta i beslut som berör dem. Bostäder, barnomsorg och omsorg om äldre kan utformas utifrån de behov som finns. Nya former kan skapas för att människor skall kunna påverka sin vardag och sin närmiljö.

Grunden för olika former av förtryck undanröjs efter hand. Människors samliv frigörs från de fördomar och förvrängningar som kommersialism och hyckleri omgett det med. Människans frigörelse nås när både de klass- och könsbestämda maktstrukturerna har försvunnit.

Drivkraften i samhället blir mänsklig utveckling i harmoni med naturen. Solidaritet mellan människor och folk i hela världen och ett globalt ansvar för ekologiska krav bestämmer utvecklingen. Friheten och jämlikheten förverkligas. Därmed skapas kommunismen.